

SKATTEMINISTERIET

J.nr. 2005-309-0131

Dato:

Til

Folketingets Skatteudvalg

Hermed sendes redegørelse om ophørspension efter pensionsbeskatningslovens § 15 A.

Kristian Jensen

/Birgitte Christensen

Redegørelse om pensionsbeskatningslovens § 15 A - pensionsordninger for tidligere selvstændigt e hvervsdrivende

Pensionsbeskatningslovens § 15 A trådte i kraft den 1. januar 2000. Med § 15 A indførtes en særlig adgang for personer over 55 år, der havde drevet selvstændig virksomhed i mindst 10 år, til at oprette pensionsordninger i forbindelse med virksomhedsophør.

I det lovforslag, hvori § 15 A indførtes, afgav den daværende skatteminister løfte om inden udgangen af 2005 at give Folketingets Skatteudvalg en redegørelse for anvendelsen af pensionsordninger for tidligere selvstændigt erhvervsdrivende i indkomstårene 2001-2003.

Pensionsordninger for selvstændigt erhvervsdrivende - ophørspension

De omfattede personer – de selvstændigt erhvervsdrivende - er karakteriseret ved, at de igennem en længere erhvervsaktiv periode har haft erhvervsvirksomheden som økonomisk centrum for deres livsinteresser. De pågældende har typisk prioriteret investeringer i virksomheden over pensionsopsparring i traditionel forstand, og hvis der i det hele taget er foretaget pensionsopsparring, er denne ofte uforholdsmæssigt beskeden sammenlignet med de oparbejdede værdier i virksomheden og med personernes hidtidige indtægtsforhold. Ved erhvervsvirksomhedens ophør står disse personer således dels med en skattepligtig fortjeneste hidrørende fra virksomheden, dels med en meget begrænset eller helt manglende pensionsopsparring.

I forhold til de almindelige beskatningsregler for pensionsordninger er det relativt vanskeligt at påbegynde en massiv opsparring til pension i en alder af 55 år eller mere. Fradragsretten for større kapitalindskud til pensionsordninger med løbende udbetalinger og ratepensionsordninger skal således fordeles over en periode på 10 år, dog således at der hvert år er mulighed for at fradrage 42.000 kr. (2006-niveau) - det såkaldte opfyldningsfradrag. Efter de almindelige regler er det endvidere ikke muligt at nyoprette en ratepensionsordning efter det fyldte 60. år.

Begge disse regler begrænser de tidligere selvstændiges interesse i at indskyde provenuet ved afståelsen af virksomheden på en pensionsordning.

Pensionsbeskatningslovens § 15 A forbedrer mulighederne for, at de selvstændigt erhvervsdrivende kan anvende den skattepligtige fortjeneste fra virksomheden til at skaffe sig en efter forholdene mere passende pensionsopsparring. Loven har den virkning, at avancebeskatningen udskydes, så den ikke falder umiddelbart ved virksomhedens ophør, men først

på det tidspunkt, hvor personen vælger at påbegynde sine pensionsudbetalinger. Dette sker i kraft af, at den tidligere erhvervsdrivende kan fradrage indskuddet på en pensionsordning i samme år, som der sker beskatning af fortjenesten fra virksomheden.

Reglerne om fordeling af fradrag over 10 år for kapitalindskud gælder således ikke for ophørspensionsordninger efter § 15 A. Der er således fuld fradragsret allerede i indbetalingsåret eller -årene for indbetalinger inden for en beløbsramme. Ligeledes er det muligt at oprette ratepensionsordninger, selv om man er fyldt 60 år, og muligt at aftale, at sidste rate skal udbetales, efter at man er fyldt 85 år. Loven har virkning for hel og delvis afståelse af erhvervsmæssig virksomhed, der finder sted i indkomståret 2001 eller senere indkomstår.

Betingelserne for at oprette en ophørspension kan i hovedtræk beskrives således:

- Personer, der i forbindelse med afståelse af deres erhvervsmæssige virksomhed eller en andel af denne opnår en skattepligtig fortjeneste, kan oprette en ophørspension. Tilsvarende gælder en person, der afstår aktier i et selskab, der driver erhvervsmæssig virksomhed, og hvori den pågældende er hovedaktionær. Ordningen kan endvidere i et vist omfang benyttes af medarbejdende ægtefæller.
- Enhver fortjeneste er omfattet af reglen. Der skal således ikke sondres mellem fortjeneste på anlægsaktiver og fortjeneste på omsætningsaktiver.
- Personen skal være fyldt 55 år inden afståelsen.
- Den, der opretter en ophørspension, skal i en periode på mindst 10 år inden for de seneste 15 år forud for det indkomstår, hvori pensionsordningen oprettes, have drevet selvstændig erhvervsmæssig virksomhed eller have været hovedaktionær i et selskab, der driver erhvervsmæssig virksomhed. Det er ikke et krav, at perioden er en sammenhængende periode på mindst 10 år.
- Den erhvervsmæssige virksomhed må ikke i overvejende grad have bestået af udlejning af fast ejendom, besiddelse af kontanter, værdipapirer eller lignende, dvs. i passiv kapitalanbringelse. (Dette gælder dog ikke, når personen eller et selskab, hvori personen har været hovedaktionær, har udøvet næringsvirksomhed ved køb og salg af værdipapirer eller ved finansieringsvirksomhed). Den erhvervsmæssige virksomhed må endvidere ikke have bestået i udlejning af afskrivningsberettigede driftsmidler eller skibe eller have haft mere end 10 ejere, medmindre opretteren af pensionsordningen har deltaget i virksomhedens drift i væsentligt omfang.
- Pensionsordningen skal være en pensionsordning med løbende udbetalinger, en rateforsikring eller en rateopsparing i pensionsøjemed. For rateforsikringer og rateopsparinger gælder normalt, at de ikke kan oprettes efter det fyldte 60. år. Denne regel gælder ikke for ophørspensioner.
- Den, der opretter én eller flere ophørspensionsordninger, kan i alt højst indbetale et grundbeløb på 2.302.000 kr. (2006-niveau). Indbetalingen til en pensionsordning hidrørende fra en given virksomhed kan dog ikke overstige den fortjeneste opnået

ved afståelsen af virksomheden eller en andel af denne, som medregnes ved personens indkomstopgørelse. Fortjenesten opgøres før fradrag af arbejdsmarkedsbidrag og særligt pensionsbidrag.

- Beløbet skal indbetales inden for en 10 års periode, der begynder med det år, hvori virksomheden eller en andel af denne er afstået. Indbetaling i de indkomstår, der følger efter afståelsesåret, kan ikke på samme måde neutralisere avancebeskatningen, men giver personer, der har indgået aftale om afdragsvis betaling af afståelsessummen, og som ikke har frie midler til at foretage hele pensionsindbetalingen på én gang, mulighed for at oprette en ophørspension.
- Ved indbetaling på en ophørspension skal den person, der har oprettet ordningen, dokumentere størrelsen af den skattepligtige avance ved en underskrevet erklæring fra en advokat, en statsautoriseret eller registreret revisor, en konsulent i driftsøkonomi, et medlem af Foreningen af Danske Revisorer eller en person, der kan ligestilles hermed. For sidstnævnte gruppes vedkommende skal den pågældende sagkyndige kunne dokumentere personlig uddannelse og praktisk erfaring i behandlingen af skattesager m.v.

Ændringer af reglen

Siden indførelsen af § 15 A er reglen indholdsmæssigt ændret to gange

For det første var en af betingelserne for at kunne anvende reglerne om ophørspension oprindeligt, at personen havde drevet virksomhed i en sammenhængende periode på mindst 10 år forud for det indkomstår, hvor pensionsordningen blev oprettet. Det var dog i den forbindelse tilladt, at der kunne ske virksomhedsskift, blot der ikke gik mere end 12 måneder fra den ene erhvervsvirksomhed ophørte, til den anden erhvervsvirksomhed påbegyndtes. Hermed ville en person ikke kunne anvende ordningen, hvis denne kun havde drevet den seneste virksomhed i 9 år. Personen kunne imidlertid sammenlagt have drevet virksomhed i f.eks. 22 år. Først i 13 år og senere med et par års mellemrum i 9 år.

Der kunne argumenteres for, at kravet om, at personen skal have drevet virksomhed i en sammenhængende periode på 10 år – bortset fra kortvarige afbrydelser – var for strengt. Formålet med ordningen er at hjælpe de persongrupper, som i flere år ikke har fået sparet op til pension, fordi de har prioriteret investeringer i virksomheden højere. I den forbindelse burde det være uden betydning, at der f.eks. i et par år ikke har været drevet virksomhed, som i eksemplet ovenfor. Det at personen har drevet virksomhed over en længere årrække – her minimum 10 år – burde være tilstrækkeligt.

Derfor ændredes betingelsen til, at personen blot inden for de seneste 15 år skal have drevet virksomhed i 10 år. Den pågældende person skal herefter således ikke nødvendigvis have drevet virksomhed i en sammenhængende periode på 10 år, f.eks. kan personen inden for de seneste 15 år have drevet virksomhed i to omgange på henholdsvis 4 og 6 år med op til 5 års afbrydelse.

For det andet måtte den erhvervsmæssige virksomhed oprindeligt ikke i væsentligt omfang bestå i udlejning af fast ejendom etc. Dette lempedes ved lov nr. 394 af 6. juni 2002 til et

krav om, at erhvervsvirksomheden ikke i overvejende grad må have bestået i virksomhed af den nævnte karakter.

Den nye regel for selvstændigt erhvervsdrivende

Indførelsen af ophørspension har løst problemet om tilstrækkelig pensionsopsparing for en del selvstændigt erhvervsdrivende, der ikke i tide har fået påbegyndt en pensionsopsparing, men langt fra alle virksomheder er salgbare, og mange mindre virksomheder giver kun et mindre salgsprovenu.

Ved lov nr. 457 af 9. juni 2004 blev det derfor gjort muligt for selvstændigt erhvervsdrivende hvert år at foretage et særligt fradrag for pensionsindbetalinger, som svarer til 30 pct. af virksomhedens overskud for det pågældende år. De selvstændige er således ikke længere overladt til at håbe på salgbarheden af deres virksomhed, men har nu gode vilkår for at påbegynde en pensionsopsparing tidligere, sådan at de nu med større sikkerhed kan nå op på et passende niveau ved pensioneringen.

Det særlige fradrag supplerer således nu reglen om ophørspension, sådan at alle typer af selvstændigt erhvervsdrivende – både de, der foretrækker at spare op i virksomheden og indskyde fortjenesten på en ophørspension, og de, der foretrækker en løbende opsparing på en almindelig pensionsordning – nu har ordentlige vilkår for at sikre en passende økonomi ved pensioneringen.

Anvendelsen af reglen om ophørspension

Af forarbejderne til pensionsbeskatningslovens § 15 A fremgik det, at fremrykningen af fradragstidspunktet for de kapitalindskud, der efter de almindelige regler fordeles over 10 år, skønnedes at øge værdien af fradragene svarende til 15 pct. af indskudsbeløbet. For de nye indskud antoges progressionstab som følge af forskel mellem skattesatsen på ind- og udbetalingstidspunktet at udgøre 10 pct. af indskudsbeløbet.

Af forarbejderne fremgik det desuden, at provenutabet det første år (2001) ville andrage ca. 550 mio. kr., hvis det antoges, at det gennemsnitlige indskud i 2000 udgjorde 300.000 kr. årligt, og forslaget medførte yderligere indskud på 200.000 kr. til i alt 500.000 kr. årligt. Provenutabet skønnedes at være noget mindre de efterfølgende år på grund af fremrykningen af fradraget for pensionsindskud, der i de følgende 9 år medfører reduceret fradrag for pensionsindskud. På længere sigt antoges det, at beskatningen af de højere udbetalinger fra pensionsordninger yderligere ville reducere provenutabet. Det gennemsnitlige tab lå på 13 pct. af et samlet indskud på 1 mia. kr., svarende til et varigt provenutab på 130 mio. kr.

Af nedenstående tabel fremgår det, hvor mange skatteydere der i 2001-2004 har foretaget indskud på en ophørspension, og hvor store beløb der er indskudt samlet.

Tabel 1. Indskud på ophørspensioner 2001-2004

	2001	2002	2003	2004
Antal personer	586	744	1.126	1.018
Antal ordninger	649	781	1.203	1.063
Samlet indskudt beløb i mio. kr.	485	554	857	843
Gennemsnitligt indskud i kr.	826.984	744.094	761.383	827.762

Der er i dag godt 1.000 personer årligt, der indbetaler på en pensionsordning efter § 15 A ved virksomhedssalg. Disse personer har indskudt et gennemsnitligt beløb på omkring 800.000 kr. jf. tabel 1. Der er altså ca. halvt så mange personer, der indskyder, end skønnet i lovforslaget. Til gengæld indskydes ca. 60 pct. mere pr. person end oprindeligt antaget.

På baggrund af de ovenstående oplysninger om den nuværende udbredelse anslås det varige provenutab af ordningen nu at udgøre ca. 100 mio. kr. Beregningsforudsætningerne bag dette skøn er præcis de samme som i lovforslaget, på nær at det gennemsnitlige tab ligger lidt lavere – nu ca. 12 pct. mod ca. 13 pct. som følge af en lidt anderledes indskudsprofil for indskyderne. Beløbet på ca. 100 mio. kr. skal ses i lyset af, at provenutabet – på baggrund af en ren skønsmæssig antagelse om ordningens udbredelse – blev anslået til ca. 130 mio. kr. årligt i det oprindelige lovforslag.